

**DỰ ÁN VNSAT – CHUYỂN ĐỔI NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG
VIỆN CHÍNH SÁCH VÀ CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP NÔNG THÔN**

**HỒ SƠ THỊ TRƯỜNG
NHẬP KHẨU LÚA GẠO CỦA VIỆT NAM
THỊ TRƯỜNG GHANA**

Hà Nội, 2018

4. Thị trường Ghana

4.1. Tổng quan về Ghana

4.1.1. Các thông tin cơ bản

Tên chính thức: Cộng hòa Ghana, **Thủ đô:** Accra

Diện tích: 238.535 km², đứng thứ 80 thế giới về diện tích đất liền

Dân số: 28,83 triệu người (2017), bao gồm 100 nhóm dân tộc khác nhau.

Ngôn ngữ chính: tiếng Anh

Tôn giáo: Thiên chúa giáo (68.8%), Hồi giáo (15.9%), tín ngưỡng dân tộc (8.5%)

Đơn vị tiền tệ: Cedi (GHC), 1 USD = 4.83 RMB (tháng 11/2018)

Múi giờ: nằm tại phía tây Trung Phi, múi giờ GMT 0 (lệch 7 tiếng so với Việt Nam)

Biên giới: có biên giới với Côte d'Ivoire về phía tây, Burkina Faso về phía bắc, Togo về phía đông, còn về phía nam là Vịnh Guinea

Đặc điểm tự nhiên: Ghana được bao phủ bởi những đồng bằng, đồi núi thấp và một số sông ngòi. Ghana có khí hậu nhiệt đới với 2 mùa chính là mùa mưa và mùa khô

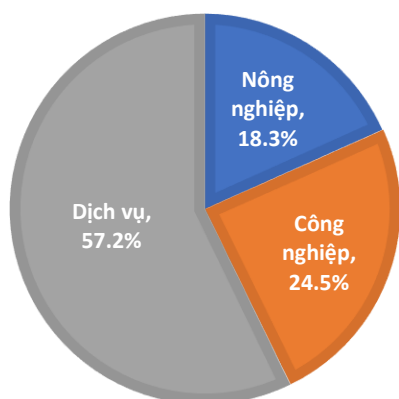
Thể chế chính trị: dân chủ nghị viện. Chính phủ được bầu thông qua phổ thông đầu phiếu, tuy nhiên cơ quan lập pháp của Ghana được cơ cấu không theo tỉ lệ, một số tỉnh có dân số ít lại có số đại biểu nhiều hơn các tỉnh có dân số đông hơn.

Ngày nghỉ, lễ tết: tết dương lịch, ngày dành độc lập từ Anh (6/3), lễ Phục sinh, Quốc tế Lao động, ngày Thống nhất châu Phi (25/5), các lễ Hồi giáo (khoảng 3 ngày), ngày sinh nhà sáng lập Ghana hiện đại (21/9), ngày nông dân (7/12), Giáng sinh.

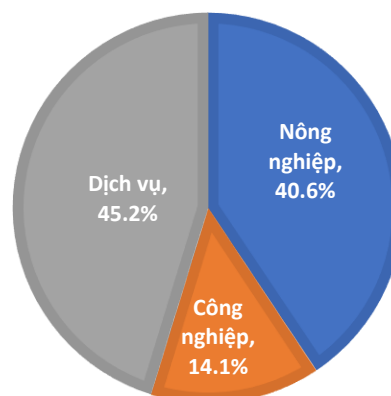
4.1.2. Tình hình kinh tế

Ghana chỉ có 25 triệu dân nhưng lại là nước có vị trí địa lý thuận lợi về giao thông đường biển, đường bộ, cũng như có nhiều chính sách ưu đãi trong nhập khẩu hàng hóa, hợp tác đầu tư. Ghana được đánh giá là cửa ngõ trung chuyển các mặt hàng tới các nước của khu vực Tây Phi như: Togo, Burkina Faso, Bờ Biển Ngà, Guinea thậm chí cả Nigeria. Ghana là một nước có an ninh chính trị ổn định, đầu tư FDI vào Ghana ngày một tăng, cơ sở hạ tầng được xây dựng nhiều nơi, đời sống kinh tế người dân ngày càng được cải thiện. Chính phủ Ghana đang có nhiều chính sách hỗ trợ để tăng cường phát triển nông nghiệp.

Hình 1: Cơ cấu GDP theo ngành của Ghana năm 2017

Hình 2: Phân bố lao động theo ngành của Ghana năm 2017

Nguồn: Index Mundi và Global EDGE

Bảng 1: Tổng quan kinh tế Ghana giai đoạn 2015-2017

	2015	2016	2017
GDP	118,8 tỷ USD	123 tỷ USD	130,2 tỷ USD
Tăng trưởng GDP	3,8%	3,5%	5,9%
GDP theo đầu người	4.400 USD	4.500 USD	4.600 USD
Tỷ lệ lạm phát	17,15%	17,46%	12,37%
Sản phẩm nông nghiệp	Ca cao, gạo, khoai mì, lạc, ngô, cây hạt mỡ, chuối, gỗ		
Công nghiệp	Khai mỏ, gỗ xẻ, công nghiệp nhẹ, nấu chảy nhôm, xi măng, chế biến thực phẩm, đóng tàu thương mại nhỏ		
Kim ngạch nhập khẩu	10,32 tỷ USD	11,14 tỷ USD	14,35 tỷ USD
Mặt hàng nhập khẩu chính	Lương thực, dầu đã lọc, máy móc		
Đối tác nhập khẩu 2017	Trung Quốc (17%), Hoa Kỳ (9,4%), Anh (8,6%), Tây Ban Nha (5,9%), Bỉ (5,7%), Ấn Độ (5%), Nam Phi (3,2%), Canada (2,9%), Đức (2,7%), Thổ Nhĩ Kỳ (2,6%)		
Kim ngạch xuất khẩu	9,56 tỷ USD	12,75 tỷ USD	12,73 tỷ USD

Mặt hàng xuất khẩu chính	Vàng, ca cao, gỗ, cá ngừ, bauxit, nhôm, quặng mangan, kim cương
Đối tác xuất khẩu 2017	Ấn Độ (19%), Trung Quốc (17%), Thụy Sĩ (12%), Nam Phi (6,3%), Hà Lan (6,2%), Các tiểu vương quốc Ả Rập thống nhất (5,6%), Burkina Faso (3,4%), Malaysia (3,2%), Hoa Kỳ (2,8%), Anh (2,3%)

Nguồn: Index Mundi và Global EDGE

4.1.3. Quan hệ ngoại giao với Việt Nam

- **Quan hệ chính trị:** Việt Nam và Ga-na lập quan hệ ngoại giao ngày 25/3/1965. Ta mở ĐSQ ở A-cra ngày 5/11/1965 và đóng cửa Sứ quán tháng 6/1966 sau cuộc đảo chính lật đổ Tổng thống En-cru-ma. Ga-na mở ĐSQ ở Hà Nội ngày 11/11/1965 và đóng cửa Sứ quán tháng 6/1966 cũng sau sự kiện trên.

+ Việt Nam và Ga-na có quan hệ tốt. Ga-na ủng hộ ta vào Hội đồng Kinh tế-Xã hội Liên hợp quốc ECOSOC (1996), Ủy viên không thường trực HĐBA Liên hợp quốc khóa 2008-2009, thành viên Hội đồng Nhân quyền LHQ nhiệm kỳ 2014-2016.

+ Trao đổi đoàn: Bạn thăm ta: Tổng thống Qua-mơ En-cru-ma (Kwame Nkrumah 1966); Bộ trưởng Nghề cá I-sma-en A-si-ti (Ishmael Ashitey 2002); Bộ trưởng Giáo dục trong chương trình thăm quan học tập do Ngân hàng Thế giới tài trợ (2006). Ta thăm bạn: Thứ trưởng Khoa học và Công nghệ (2008).

- **Các văn bản đã ký kết:** Bản Ghi nhớ về Hợp tác song phương trong lĩnh vực Nghề cá và Phát triển Lúa gạo (2002).

- **Quan hệ kinh tế:** Năm 2017, kim ngạch song phương đạt 589 triệu USD, trong đó ta xuất 268,3 triệu USD chủ yếu là gạo (203 triệu USD), sắt thép các loại, máy vi tính, sản phẩm điện tử và linh kiện, nhập 320,7 triệu USD chủ yếu là hạt điều (271 triệu USD), gỗ và sản phẩm gỗ, sắt thép phế liệu.

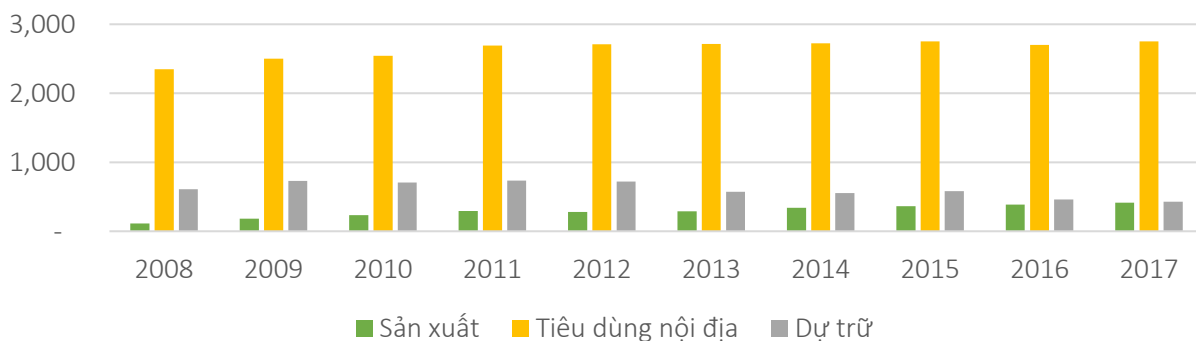
+ 6/2014: Dự án nuôi tôm thương mại do Công ty TNHH Ghavie (doanh nghiệp tư nhân do một số người Ga-na và Việt Nam thành lập từ 8/2013) thực hiện. Dự án đã nuôi thành công 200.000 tôm sú và 500.000 tôm thẻ chân trắng địa phương và có khả năng sản xuất 15 triệu tôm non/tháng khi hoạt động đủ công suất. Dự và phát biểu tại lễ khánh thành, Tổng thống Ghana Giôn Ma-ha-ma cho biết Ga-na mong muốn hợp tác với Việt Nam nhằm phát triển ngành thủy sản.

+ Hiện nay, có khoảng 50 người Việt Nam đang sống và làm việc tại Ga-na, chủ yếu làm ảnh, buôn bán (gạo, gỗ, nông sản...), dự án nuôi tôm Ghavie...

4.2. Nhu cầu tiêu dùng gạo của Ghana

Ghana là nước phụ thuộc nhiều vào gạo nhập khẩu, với tỷ lệ tự cung chỉ đạt khoảng 15%. Tuy Ghana đã đề ra mục tiêu hướng đến tự cung tự cấp gạo từ những năm 1970, nhưng do thiếu chính sách hỗ trợ cụ thể và hệ thống thủy lợi, đường xá quá kém khiến chi phí sản xuất gạo trong nước quá cao, không thể cạnh tranh với gạo nhập khẩu. Trong những năm gần đây, các tổ chức phi chính phủ như FAO đã có nhiều dự án hỗ trợ sản xuất lúa gạo tại Ghana, tuy nhiên, những nỗ lực này là không đủ để giúp sản xuất lúa gạo ở Ghana đáp ứng được dân số ngày càng gia tăng.

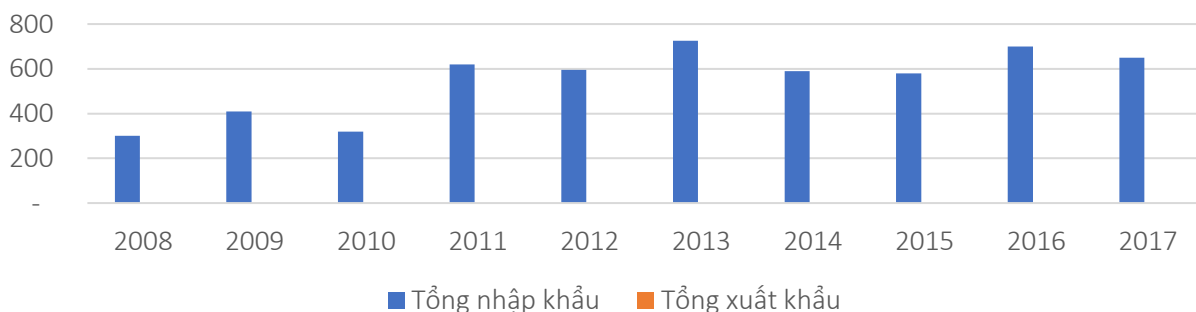
Hình 3: Sản lượng, tiêu dùng nội địa và dự trữ gạo của Ghana, trong giai đoạn 2008-2017 (đơn vị: nghìn tấn)

Nguồn: USDA

Trong 10 năm trở lại đây, tốc độ tăng trưởng trung bình của nhập khẩu gạo Ghana là khoảng 13,3%. Khối lượng gạo nhập khẩu mỗi năm đạt khoảng 600 nghìn tấn.

Hình 4: Xuất nhập khẩu gạo của Ghana, trong giai đoạn 2008-2017 (đơn vị: nghìn tấn)

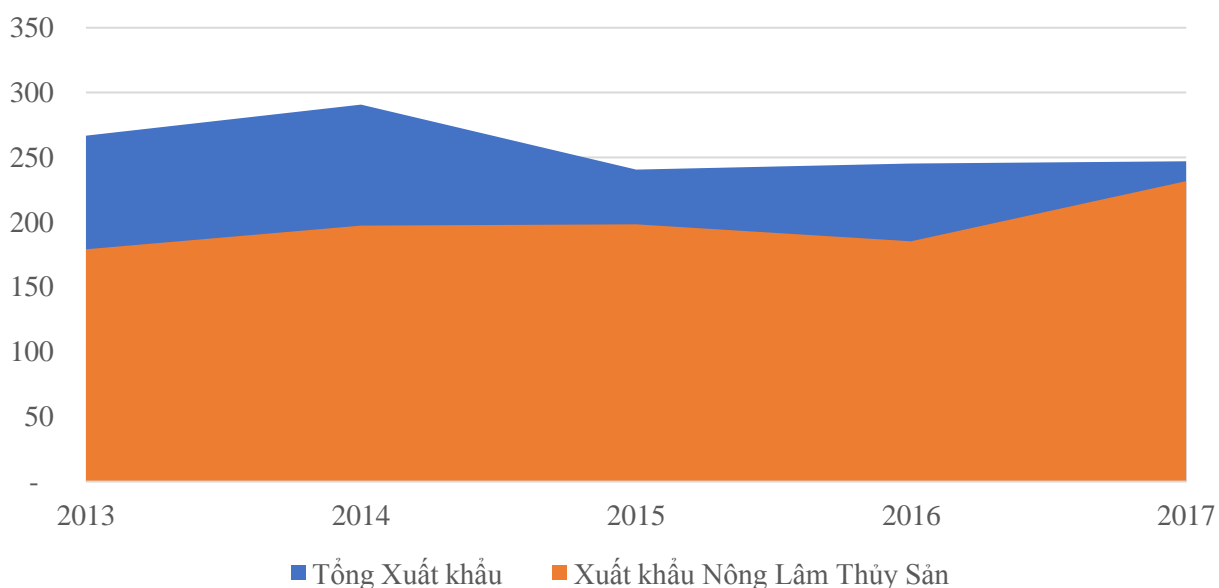
Nguồn: USDA

4.3. Tổng quan về thương mại giữa Việt Nam và Ghana

4.3.1. Tình hình xuất nhập giữa Việt Nam và Ghana

Tổng kim ngạch hai chiều Việt Nam - Ghana năm 2017 đạt mức 654,9 triệu USD (tăng 29,8%), trong đó xuất khẩu của Việt Nam đạt 266,9 triệu USD, giảm 11,7% và nhập khẩu đạt 388 triệu USD. Hiện nay, Ghana là thị trường xuất khẩu gạo trọng điểm lớn thứ 3 của Việt Nam sau Trung Quốc và Indonesia. Ngoài mặt hàng gạo, Việt Nam xuất khẩu sang Ghana các nhóm hàng chính khác như: sắt thép các loại, hàng dệt may, phân bón, sản phẩm hóa chất, bánh kẹo và sản phẩm ngũ cốc, ... Việt Nam nhập khẩu từ Ghana chủ yếu là nguyên liệu thô gồm hạt điều và gỗ tự nhiên.

Hình 5: Xuất khẩu của Việt Nam sang Ghana, trong giai đoạn 2013-2017 (đơn vị: triệu USD)

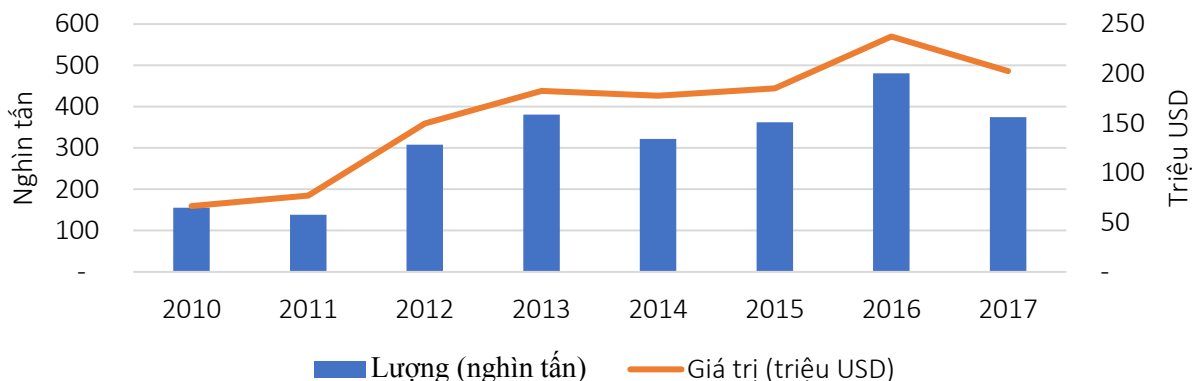

Nguồn: Trademap và Tổng cục Hải quan

4.3.2. Xuất khẩu gạo của Việt Nam sang Ghana

Kim ngạch xuất khẩu gạo của Việt Nam sang Ghana bắt đầu có xu hướng sụt giảm; nguyên nhân là do chính phủ Ghana đã tiến hành tăng mức thuế nhập khẩu gạo lên thành 40%. Bên cạnh đó, tỷ lệ gạo buôn lậu vào Ghana từ các nước láng giềng, đặc biệt là Bờ Biển Ngà đang ở mức cao và diễn ra thường xuyên. Hiện tại, gạo Việt Nam được bán với số lượng rất lớn tại Ghana, tuy nhiên hầu hết gạo của Việt Nam không xuất khẩu trực tiếp tới nhà nhập khẩu của Ghana mà phải thông qua các công ty trung gian quốc tế có đặt chi nhánh tại Việt Nam.

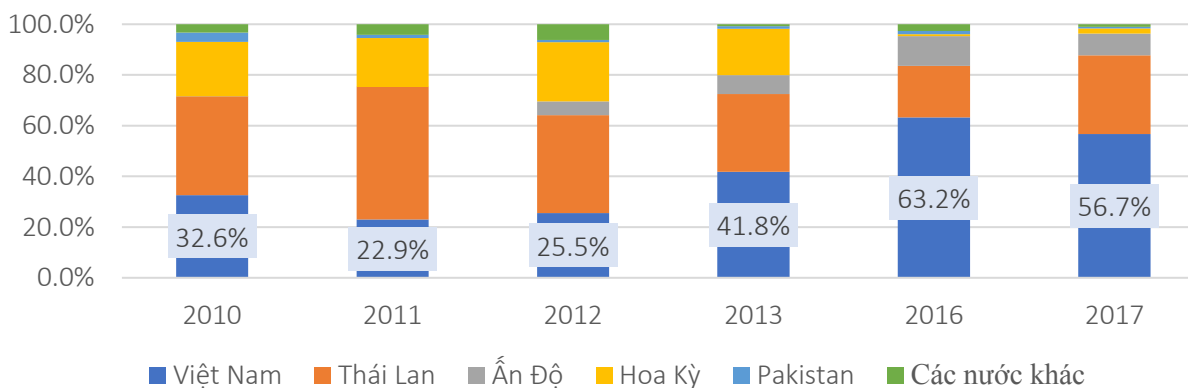
Hình 6: Xuất khẩu gạo của Việt Nam sang Ghana, trong giai đoạn 2010-2017

Nguồn: Tổng cục Hải quan

Các đối tác nhập khẩu gạo chính của Ghana là Việt Nam, Thái Lan, Ấn Độ, Hoa Kỳ và Pakistan. Năm 2017, Việt Nam là nhà cung cấp gạo lớn nhất cho Malaysia với thị phần đạt 56,7%. Ngược với các thị trường châu Á, tại Ghana, Việt Nam lại chiếm lĩnh được dần thị phần của Thái Lan nhờ cạnh tranh được về giá cả.

Hình 7: Thị phần gạo xuất khẩu sang Ghana, trong giai đoạn 2010-2017

Nguồn: Trademap

Hiện nay, gạo sản xuất và tiêu thụ trong nước của Ghana thường là gạo đồ còn 80% gạo nhập khẩu là gạo thơm hạt dài, số còn lại là gạo tằm. Do gạo thơm hạt dài Việt Nam cạnh tranh hơn về giá còn gạo thơm Thái Lan lại dần hướng đến phân cấp trung và cao, nên Việt Nam đã dành được thị phần đáng kể từ tay Thái Lan tại thị trường này.